

Inhoud

Voorwoord	9
1. De stad als graadmeter van verandering	13
1.1. De teloorgang van de georganiseerde moderniteit	13
1.2. De op- en neergang van het Vlaams Belang	16
1.3. Het VB electoraat onderzocht: een kwalitatief onderzoek	19
1.4. Aanpak onderzoek: respondenten, gespreksonderwerpen en analyse	22
1.5. Een eerste kennismaking met de protagonisten	24
1.5.1 De achtergebleven verliezers: terugtrekken of in het verweer gaan	27
1.5.2. De gevestigden van de rand: op pad of gesettled	31
1.6. De grootstedelijke transitie: stadsvlucht, verarming, verkleuring	33
1.7. Probleemstelling en opbouw	36
2. Het volk en de vreemdeling	39
2.1. De intrede van de vreemdeling: een complex personage	39
2.1.1. Xenofobie is nog geen racisme, maar ...	41
2.1.2. Een misplaatst en onbegrepen verschil	44
2.1.3. Eén stad, twee aparte werelden	45
2.1.4. Teveel verschil: een relationele kwestie	47
2.2. De vreemde bedreiging	53
2.2.1. Veiligheid: de toetreding tot de openbare orde	53
2.2.2. Jobdreiging: toetreding tot de arbeidsmarkt	58
2.3. De instap binnen de stedelijke ruimte	63
2.3.1. Vervreemde inwoners, onteigende buurten	65
2.3.2. Blijven of vertrekken?	68
2.3.3. Het tunnelperspectief van de xenofobie: benadeling, onrecht en onmacht	71
2.4. Van arme stad tot welvarende rand: de reikwijdte van het tunnelperspectief	75
2.4.1. Een proteststem zonder grond?	76

2.4.2. Xenofobie slaat een brug tussen wanhoop en distantiëring	82
2.5. De vreemde bedreiging van de verzorgingsstaat	85
2.5.1. De verzorgingsstaat: een solidariteitskring van burgers	85
2.5.2. De vreemde welvaartsdreiging: zij krijgen en profiteren, wij geven en ontberen	89
2.5.3. Reactionair verzet: welvaartschauvinisme en productivisme	94
2.5.4. Welvaartsprotectionisme: de kritische percepties van de tunnelvisie	103
2.5.5. Herschikking van de zorg: gastheer, vreemdeling en overheid	109
3. De roep om integratie	119
3.1. Voorbij de stereotypes: vreemde waarderingen	119
3.2. Goede en slechte vreemdelingen: een typologie	123
3.3. Integratie: over de voorwaarden van de toetreding	128
3.4. De gepaste plaats voor de vreemdeling	139
3.4.1. De privatisering van het verschil	139
3.4.2. Gastheer en gast: maatschappelijke schikking in de publieke ruimte	142
3.5. Definitierecht en inspraak: toetreding tot de politieke ruimte	148
3.6. Het on-integreerbare verschil: de islam als braakbal	153
3.7. Vanbovenuit en langs onder: een wissel van perspectief	160
4. Het volk en de politiek	163
4.1. De onverschilligheid van het beleid	164
4.1.1. Een miskennis van feiten en subjecten	169
4.1.2. Het schuldige verzuim van de politiek	172
4.1.3. Vervreemding van de politiek: desintegratie, verwaarlozing en onmacht	173
4.2. Het VB als enig alternatief: de partij die zegt wat wij denken	178
4.2.1. Herkenning van de échte problemen	179
4.2.2. Erkenning van de gewone burgers	180
4.3. De band tussen kiezer en partij: tussen overtuiging en scepsis	183
4.3.1. De collectivisering van het verongelijkte gelijk	183
4.3.2. Over klankkast en doofpot	186
4.4. De stigmatisering van partij en kiezer	191
4.5. Het politieke onrecht van het cordon sanitaire	198

4.6.	Inter pares: verbroedering door identificatie	202
4.6.1.	Afscheid van de representatieve, liberale democratie	204
4.6.2.	Intrede van 'het volk' als demos	207
4.7.	Gepolariseerde ruimte en politiek cynisme	210
4.7.1.	Het beleid dat het volk opoffert	211
4.7.2.	De morele afrekening met de politiek	214
4.7.3.	De miskende kiezer als kind van de rekening	219
4.8.	De as van het kwaad en zijn trawanten	221
4.8.1.	Een complot tegen het eigen volk	223
4.8.2.	Een samenzwering met media en gerecht	226
4.8.3.	Revanche	229
5.	Ressentiment en populistische democratie	233
5.1.	Ressentiment: van individueel gevoel tot politieke tegenmacht	235
5.1.1.	Een gevaarlijk zielenroersel	236
5.1.2.	Populistische kapitalisatie	238
5.1.3.	Een dubbel vijandschap: stampen naar boven en schoppen naar onder	240
5.1.4.	Het etnopopulisme van het VB	242
5.2.	Op- en neergang van het VB	243
5.3.	Populisme als nieuw bindmiddel in een toeschouwersdemocratie	245
5.3.1.	Wij zijn één en onverdeeld	246
5.3.2.	Wij zijn de grootste	247
5.3.3.	De negatieve identiteit van politieke onvrede	248
5.3.4.	Van partijdemocratie naar toeschouwersdemocratie	249
	Bijlage: overzicht respondenten	253
	Bibliografie	255